תרבות וספרות

תחרות הסיפור הקצר של "הארץ" לשנת תשפ"ד • **מכתב לנאג'י**

"קבצנית תל אביבית חוזה את מותה / נתיבה חדאד / את גורלי אפגוש, לי זה ברור / אי־שם, בין רגבי השאול; / רוצח בכורי לעד ארור, / את הצעיר — אפשר לשכול". סיפור מומלץ

עדיתיה אזולאי
28 באפריל 2024

21/01/2024

כדורי ברד מנקבים את נתיבה. הצומת מוצף ואוטובוסים מסתערים בקילוחי רפש על המדרכה. מי יעמוד עכשיו לפתוח ארנק. השמש אורי לנו אורי, המחרשה עברי עבורי. בין הקיוסק של קרסו למכולת של האריתראים, על סרח בטון משופע, מתאבלת נתיבה חדאד על כל חטאיה ומחסירה אחד. אינעלרבאק, איזה מבול. אין כמו קורותיהם של בעלי חיים קטנים המפרפרים במי־אפסיים סוערים להלום בעורקים. אין כמו השוקעים בטיט היוון, מייחלים לצליפתו של חבל הצלה או לצניפתו על הגרון, למירוק הכרת התודה ולצחצוח סדרי החיים. ירכיים כמושות מתנודדות עשרים ושניים צעדים אל מתחת לשאריות הברזנט שמכסה על הבסטה של שמואל. ממול, בחלון הראווה של "בוניטו לגבר", מתחת לאבנט הבוהק של חתן מסותת פני חרסינה חדות, משתקפת נתיבה: סדוקה מקמטים עמוקים, מכווצת על פח זיתים, זקנה מצומקת בת תשעים ושתיים במעיל דובון. בצל מתבוסס לרגליה.

מזל טוב, נאג'י. היום אתה בן תשעים ושש.

ציירתי את שמך ועצרתי. חמישים ושבע שנים חלפו. מדי בוקר אני מתעוררת לאותה כמיהה שאין לה תכלית: לזריחות שלנו בבית הביטחון הנטוש בוואדי נחאביר. מדי בוקר אני מרגישה את ראשך מונח על בטני ואת ירכי עוטפות אותך, ואני מלטפת את פניך ואתה מצחיק אותי במלים שהמצאת, ותמיד היה להן ניגון מתוק. הצטערתי לשמוע על מותה של מישל. אני מקווה שהיו לכם חיים טובים. שמעתי שכן. קראתי את כל ספריך, כמובן. "כינור בהר" אהוב עלי מאוד. ימים ספורים לפני הטבח מצאתי במקרה ספר של מיודענו מקסים (גילן), "בבל ושירים אפלים". אני מנחשת חיוך דק מתחת לשפמפם שלך עכשיו.

בא לי למות בלב לבה
של השפה הזאת, בעת של ברית
עם העברית.

רוצה אני למות לפני כתיבת
סיום של שיר, בטרם נקודה
סופית
כי אז אוכל לקבוע — המצאה
יש פה מקורית וגם יאה
להדפסה.

שמעתי שנפגשתם כשחזר מפאריס. זה נכתב ב-2004, שנה לפני מותו. דרך אגב, מה דעתך על הפיסקה בתחילת הדף? טרם זנחתי את היומרות הספרותיות ברישום אירועי היום. עברנו חיים שלמים, נאג'י. אני יודעת שניסית ליצור אתי קשר במהלך השנים. עכשיו הגיע הזמן לסיים את הסיפור.

"ביניה הצליח להשיג לי טלפון. לא שאלתי איך. ברגע שהושיט לי אותו הבנתי שהגיע הזמן. נאג'י. לימדת אותי אהבה. לימדת אותי מחשבה. לימדת אותי שירה. ואני גומלת לך על כל אלה בבן מת"

נפגשנו בפעם האחרונה בסניף המפלגה בתל אביב. 4.4.1968. נפרדנו לשלום שעתיים אחרי שמרטין לותר קינג נרצח, ובחצות של אותו לילה הסכמתי להצעת הנישואין של ג'ו אגסי מסטקיית הברווזים שהשכיר לי את הדירה. אני מכירה את המבט שאתה לובש עכשיו. הבן שלי נכנס הביתה עכשיו.

אתמול עצרתי את הסיפור כי הבן שלי נכנס הביתה. "הביתה". אני גרה בבית שהוא לא בית, עם אדם שאינו מבחין בין רע לטוב. אולי האשמה היא בי, אולי בנסיבות החיים. בנימין־אריה (ביניה) הוא בני הצעיר, בן חמישים וארבע. אורי היה בני הבכור. שלשום ביניה עמד מחוץ לדלת הבית והאזין לשיחת טלפון שלי. הוא שמע שאני רוצה לשנות את הכיתוב על המצבה של אורי ודרש לדעת במה מדובר. החוצפן המנוול הזה מעז לדרוש. ההישג הגדול ביותר של ביניה בחייו הוא להחזיר את אמו לחיי מעברה. את אורי ילדתי חצי־שנה אחרי החתונה. רגע, אספר למה התחתנתי עם ג'ו. בבוקר של ה-4.4 הסתבר לי שאני בהריון, בתחילת חודש שלישי. ידעתי שלא תעזוב את מישל והילדים אבל לא ידעתי מה לעשות. הייתי מבולבלת. אני זוכרת שהופתעת כשאמרתי לך שאני חוזרת הביתה לבד. ג'ו ראה אותי נכנסת לחדר המדרגות. את הדמעות אי־אפשר היה להסתיר. ג'ו לא היה משכיל ולא היה בי שמץ תשוקה אליו, אבל הוא העריך אותי וידעתי שאני יכולה לסמוך עליו. כולם סמכו עליו. ג'ו היה השריף הטוב של שכונת התקווה. הוא ידע שאני רווקה בת שלושים ושש בהריון מהמאהב הנשוי שלי, הוא ידע שהוא

רווק מזדקן בן ארבעים וחמש והוא ידע שאסכים כשאמר שזו הזדמנות טובה לשנינו. אני זוכרת שחשבתי לעצמי שאני רוצה שקט ובית. נאג'י. החיים שלך תמיד נראו בעיני כנוטפי גשמי ברכה: הדוקטורט בצרפת, מישל, הילדים, הספרים. הבקשה היחידה של ג'ו היתה שאפסיק עם הפעילות במפלגה. ג'ו העריך את המאבקים של מק"י לטובת העולים במעברות (היתה לו משפחה במעברת כפר אונו ובנחלת יהודה), אבל אמר שזה רע לעסקים. ג'ו לא ידע מי אתה, וגם לא ידע שאנחנו מכירים מאז שהייתי בת שבע־עשרה. מאז אותו לילה בסטקייה לא הוזכרת בחיינו. את ביניה ילדתי כשאורי היה בן שנתיים. הנה, ביניה בדיוק נכנס הביתה.

אתמול שוב רבתי עם ביניה. ביניה מחזיק בכרטיס חבר של הליכוד ואני דורשת ממנו להוקיע את המפלגה ולקרוע את הכרטיס בגלל אותו מנוול ממושב סגולה שהצית את מאהל משפחות החטופים בירושלים. הליכוד הוא השארית של הכבוד העצמי שלו.

"ציירתי את שמך ועצרתי. חמישים ושבע שנים חלפו. מדי בוקר אני מתעוררת לאותה כמיהה שאין לה תכלית: לזריחות שלנו בבית הביטחון הנטוש בוואדי נחאביר. מדי בוקר אני מרגישה את ראשך מונח על בטני ואת ירכי עוטפות אותך, ואני מלטפת את פניך ואתה מצחיק אותי במלים שהמצאת, ותמיד היה להן ניגון מתוק"

שלשום, בצומת המוצף, ליד סרח הבטון המשופע, זרקתי את הטלפון שלי לביוב. דרך אגב, ג'ו ואני התגרשנו כשביניה היה בן ארבע. הוא מת מהתקף לב שנתיים לאחר־מכן והשאיר לי את הסטקייה. הנה, שוב אני בורחת מהבלתי־נמנע. אני רוצה לספר והעט ממאנת לכתוב. ב-6.10, אז עוד גרתי בבית האמיתי שלי, ביניה שבר את משקפי הקריאה שלי בזמן שביצע תיקונים בבית. הלכתי לישון מוקדם וביניה יצא מהבית. כשאורי שלח הודעות בבוקר לא יכולתי לקרוא אותן וביניה עוד לא שב הביתה. התקשרתי לאורי עשרות פעמים אבל הוא לא ענה. רק שלח הודעות. עוד ועוד הודעות שאני לא יכולה לקרוא. ואז ביניה נכנס הביתה והדליק טלוויזיה. הוא הקריא לי את כל ההודעות, וכשסיים כבר לא היה למי לענות.

נאג'י. היה לנו בן. שמו היה אורי. הוא נרצח ביחד עם אשתו נילי בביתו בבארי. היתה לי זכות להיות אמא שלו. כשהיה בתיכון כיתתו נסעה לטיול באזור ואדי נחאביר. כשחזר סיפרתי לו על הגרעין הבבלי בקיבוץ בארי ועל תקופת ההכשרה, סיפרתי לו על המסיבות בבית הביטחון הנטוש עם הגרמופון הטורקי הישן ועל

משק הילדים, סיפרתי לו על החיים בעיראק ועל החיים בקיבוץ. כשאורי התגייס הוא הגיע להכשרת הנח"ל בבארי, וכשהשתחרר חזר לגור בקיבוץ. הוא התחתן עם נילי, בת הקיבוץ, ונולדו להם שני ילדים: תום בת עשרים וארבע ונגב בן עשרים ושבע. שניהם לומדים מוסיקה בירושלים. הם בחיים מכיוון שנשארו במעונות בירושלים. הם לא יודעים עליך, עדיין.

בן היה לנו, נאג'י. ילד קטן. שחור־תלתלים ונבון. אורי שלי. אתה בוודאי בהלם עכשיו. אולי אתה רועד. הלוואי ויכולתי לשבת לידך. ההלוויה היתה כעבור שבוע. אני מעדיפה לקצר במלים. ראינו את הנורא מכל. שמענו את הנורא מכל. שבעה ישבנו עם חברי הקיבוץ במלון. אל תכעס, בבקשה. אם חטאתי, הרי שנענשתי היטב.

יום אחרי שנגמרה השבעה ביניה סיפר לי שהוא הפסיד את הבית לאותם נבלות שהוא מהמר אצלם. יצאתי מדעתי כמובן. זה היה הבית של ג'ו. אחרי יומיים הגיעו החברים שלו והתחילו להשמיע איומים. אמרתי להם שהם לא מפחידים אותי ושהבית לא של ביניה ולכן הוא לא יכול להעביר להם את הבעלות עליו. ואז ביניה חשף שהוא מצא את הצוואה של ג'ו. ג'ו כתב צוואה אחרי שהתגרשנו, ובצוואה הוא הוריש לי את הסטקייה ולביניה את הבית. בשנת 2001, אחרי שביניה איבד את הסטקייה וגם נכנס לפשיטת רגל, החלטתי לא לספר לו על הצוואה. ביניה גאוותן וראוותן. תמיד היה כזה. בכל פעם שהייתי מנסה להשיא עצה או להזהיר אותו היה מטיח בי שאני מתנשאת עליו ושאני לא מאמינה בשום־דבר שהוא עושה. אחרי שג'ו מת ביניה בילה הרבה עם המשפחה שלו. השכלה לא עניינה אותו. כבר עשרים שנה שביניה הוא שליח ומכור להימורים. בכל מקרה, ביניה מצא את הצוואה בשבת בצהריים, דקות אחרי ששבר את המשקפיים. האידיוט. ויתרתי על הכעס. תרמתי את כל הכסף שהיה לי, בערך עשרים־אלף שקל. עברנו לגור בחדר בחצר אחורית של מישהו שביניה מכיר. לקחתי ספרים ומכונת כתיבה ובגדים. ביניה לקח את כל התמונות שלו עם פוליטיקאים מהליכוד שבאו לעשות סיבובי בחירות בסטקיית הברווזים. הסטקייה היתה מצליחה מאוד במשך כמה שנים. הוא הרגיש חשוב. אחר־כך ההצלחה דעכה והוא עשה טעות אחרי טעות. הוא הסתבך עם השוק האפור ואיבד את הסטקייה. אבל את התמונות הוא סוחב עשרים שנה, אולי יותר. תלה אותן בחדר העלוב הזה מעל המיטה שלו. אתה מניח נכון, יש גם תמונות עם ביבי. אני מקבצת נדבות עכשיו. זה מרחיק אותי מכאן למשך כמה שעות ביום.

נאג'י. זרקתי את הטלפון שלי לביוב כי לא יכולתי לקרוא עוד את ההודעות שאורי שלח לי באותו בוקר. גם למחוק אותן לא יכולתי. זרקתי את הטלפון לביוב אבל ההודעות חקוקות בזיכרוני. אמא, יכול להיות שלא נדבר עוד. אני רוצה להגיד לך

שאנחנו אוהבים אותך. אני אוהב אותך. אמא, בבקשה תטפלי בתום וביובל. תספרי להם שאנחנו אוהבים אותם. הם ישנים עכשיו ולא עונים לנו. אמא, תמסרי גם לביניה שאנחנו אוהבים אותו. אמא, תודה על הכל. תודה שנתת לי את בארי, המתנה הגדולה ביותר שיכולתי לקבל. אמא להתראות. על המצבות כתוב: אורי אגסי. נילי אגסי. את המצבה של אורי אני רוצה לשנות. אני רוצה להוסיף לשמו "גבריאל". הלוואי והייתי יושבת לידך עכשיו.

"ג'ו היה השריף הטוב של שכונת התקווה. הוא ידע שאני רווקה בת שלושים ושש בהריון מהמאהב הנשוי שלי, הוא ידע שהוא רווק מזדקן בן ארבעים וחמש והוא ידע שאסכים כשאמר שזו הזדמנות טובה לשנינו. אני זוכרת שחשבתי לעצמי שאני רוצה שקט ובית"

ביניה הצליח להשיג לי טלפון. לא שאלתי איך. ברגע שהושיט לי אותו הבנתי שהגיע הזמן. נאג'י. לימדת אותי אהבה. לימדת אותי מחשבה. לימדת אותי שירה. ואני גומלת לך על כל אלה בבן מת. ביום הולדתי בסוף דצמבר בירך אותי ביניה בעד מאה ועשרים. אין זו אשמתי שחסרה בו תבונה. נותרתי עם לב ריק. נאג'י.

לפני כמה זמן שודר בטלוויזיה ראיון אתך. טעם הזריחות בוואדי עוד עומד בפי. הבוסר הוא החלק המתוק ביותר של החיים. תירגמתי את אחד השירים האהובים עליך, של ויליאם באטלר ייטס. התרגום מאוד לא אורתודוקסי. האם אתה זוכר את ירכי עוטפות אותך כשהקראת לי אותו? תודה לך, נאג'י, על תשוקה שנמשכה חיים שלמים.

קבצנית תל אביבית חוזה את מותה
נתיבה חדאד
את גורלי אפגוש, לי זה ברור
אי־שם, בין רגבי השאול;
רוצח בכורי לעד ארור,
את הצעיר — אפשר לשכול;
מכורתי היא תל אביב
וחבריי הם קבצניה,
אם כן, סופי איש לא יכזיב
שמחה גם לא תתלעלע.
אל כל קרב אליו יצאתי —
ללא שריון, בלי כלי משחית —

יוסטיציה היא אשר קראה לי,
וכל הוני כאן, בצלוחית.
הכל שקלתי בראשי,
אין מה לנשום עבור מחר,
גם אתמולי אינו חופשי
בתום חיי — מותי יזהר.

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

הצג עוד

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ